

17. איך משערים שישים ומה הדין בספק (סימן צד סעיפים ב-ד)

וסימן צד סעיף א)

א. כיצד משערים ששים בפליטת איסור. סעיף ד

(1) מקור הדין

חולין צו,ב – משנה. גיד הנשה שנתבשל עם הגידים, בזמן שמכירו (משליכו לחוץ ואין כאן אלא פליטתו) - בנותן טעם¹, ואם לאו - כולן אסורין (מדין בריה), והרוטב בנותן טעם; וכן חתיכה של נבלה, וכן חתיכה של דג טמא שנתבשלה עם החתיכות, בזמן שמכירן - בנותן טעם, ואם לאו - כולן אסורות (מדין חתיכה הראויה להתכבד), והרוטב בנותן טעם.
 <=> איסור שהתערב בהיתר אעפ"י שמכירו וזורקו אוסר את תערובתו בפליטתו (לשון הרשב"א בתה"ב).

חולין צו,ב – כחל (עטין שיש בו חלב, שבושל עם בשר) בששים - וכחל מן המנין. אמר רבי יצחק בריה דרב משרשיא: וכחל עצמו - אסור, ואי נפל לקדרה אחרת - אסור (חכמים החמירו לאוסרו והטעם לכך מבואר בסימן צ). אמר רב אשי, כי הוינן בי רב כהנא איבעיא לן: כי משערינן - בדידה משערינן, או במאי דנפק מיניה משערינן? פשיטא דבדידה משערינן, דאי במה דנפק מיניה, מנא ידעינן?

(2) דעות הראשונים

הסתפקו הראשונים בשאלה כיצד משערים שישים כנגד פליטת איסור, לכאורה מסתבר לומר שמכיוון שבפועל א"א לשער במדויק כמה טעם נפלט מהאיסור תמיד נשער כנגד החתיכה כמו בכחל. אך מצד שני אולי דווקא לגבי כחל יש סיבה להחמיר ואילו בשאר האיסורים יהיה מותר לשער באומדנא כנגד הפליטה, ושאלה זו נשאל הראב"ד (בשו"ת תמים דעים ז) ע"י ר' משה בר יהודה:

מעשה באשה אחת שמלחה בשר בכלי מנוקב ואחר מליחה הדיחה במים וחזרה ומלחה הבשר בכלי שאינו מנוקב. ולאחר ג' ימים שכחה ומלחה מעט בשר כשיעור ביצה ומחצה על חתיכה אחד העליונה מאלו החתיכות הנתונות בכלי שאינו מנוקב.... בשאר חתיכות דהיתרא היה מחלוקת בינינו יש אוסרין כל החתיכות ונותנים טעם לדבריהם ואומרים מאחר דקי"ל (שם צ"ז ב) בדידה משערינן וטעמא משום דלא ידעינן כמה פליט האי חתיכה קטנה, זהו טעמן של אוסרין. ויש שמתירים ונותנים טעם לדבריהם ואומרים בהאי מעשה במאי דנפק מניה משערים דכי אמרינן בדידה משערים ה"מ בכחל או בחתיכה דאיסורא משום שאינה פולטת כל מאי דאית בה ושיוורי שייר ואין אנו יודעים כמה פליט וכמה שייר אמרינן בדידה משערים לרווחא דמלתא וסלקינן נפשין מכל ספקות שבעולם אבל בהאי מעשה דדם כוליה נפיק ע"י מליחה והחתיכה עצמה מותרת אמרינן מאי דנפיק מניה

¹ חולין צו,ב – מתני' דלא כהאי תנא, דתניא, רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר: אין בגידין בנותן טעם, והלכתא: אין בגידין בנותן טעם, רש"י 'והילכתא אין בגידים בנותן טעם' – ובין נתבשל ובין נמלח ובין נצלה משליכו ומותר.

משערים ויש בחתיכות כלן בשר יותר מס' לבטל דם לחודיה והכל מותר. ואומרים המתירים חזא הא חזינן דנפיק מיניה משערים דתניא קדרה שבישל בה בשר לא יבשל בה חלב ואם בשל בנ"ט ש"מ במלתא דהיתרא במאי דנפיק מניה משערים.

הראב"ד השיב – לענין שאר החתיכות אי משערי' בדידה או במאי דנפק מינה. הלכה זו רופפת בידינו שאין לנו ראייה להיתר אלא שאנו נוהגים בה היתר מפי רבותינו. ודעתי נוטה להתיר. ומעשים בכל יום אנחנו עושים בכפות וקערות של חלב שנכנסות לקדרה של בשר או בהפך. ואנו מורים בהם להתיר. גם מפי הרב יוסף בן פלאטי ז"ל נעזרתי ומזה הטעם כי כל דבר שהוא חוזר להיתרו אין משערים אותו בגופו וכן הדין בחתיכה של בשר שאין אסורה אלא מטעם דם שהרי היא חוזרת להכשר ע"י מליחה הלכך אין משערין אותה אלא ביוצא ממנו ואין חושבים אותו כלום לאיסור אלא שאומדים אותו יפה שלא יבא לידי ספק. ואיך נחשוב אותן כלן אסור וההיתר נשאר לפנינו בעין ונראה כי לא חסרה מדתו.²

=> דעת הראב"ד כל דבר שחוזר להיתרו משערים פי שישם כנגד היוצא ממנו ולא כנגד כולו. שהרי ההיתר לפנינו ולא הגיוני לשער כנגד כולו כאילו הוא איסור (כגון חתיכה שפולטת את דמה ע"י מליחה, כלי שבלוע בו טעם). אבל חתיכה של איסור או כחל שנעשה כחתיכה של איסור (שחכמים אסרוהו שלא יחזור להיתרו) מחמירים לשער כנגד כולו.³

אך נראה שסברת היש מתירים שונה מדעת הראב"ד, לדעתם דווקא בדבר שלא פולט את כל מה שיש בו ואין אנו יודעים כמה נפלט וכמה נשאר החמירו חכמים לשער כנגד כולו, מכיוון שזה מצב של ספק גדול שא"א להעריך כמה נפלט, ולכן חכמים לא רצו לתת דבריהם לשיעורים והורו לשער שיעור ברור כנגד כולו. אך בדבר שפולט את כל מה שיש בו, אע"פ שעדיין אין אנו יודעים במדויק כמה נפלט, משערים באומדן כנגד פליטתו, כי במצב כזה יותר קל להעריך כמה נפלט.

אמנם נראה שאין נפק"מ ביניהם ומוסכם שבחתיכה של איסור משערים כנגד כולה (כמו בכחל), אך בכלי שבלוע בו איסור או בשר שנמלח ופולט דמן משערים כנגד הפליטה. וכ"פ או"ח.

ספר המכריע סימן סט (רי"ד) – אין משערין בכל הכלים הבולעין אלא במאי דנפיק מיניה... ומאי שנא גבי כחל דאמרין דבכוליה משערין ובכל האיסורין משערין במאי דנפיק מיניה משום דבכל האיסורין כשבלע ההיתר ממנה מצינן למיקם אקושטא דמילתא שאם כל האיסורין שהיה בצדו בלע נשער ככל אותו האיסור ואם קצת ממנו בלע נשער כמה שחיסר ממנו אבל הכחל לא בלע מאחר אלא ברייתו היא הלכך לא מצינן למיקם במאי דנפיק מיני' ומשו' הכי משערין בדידיה והוא הדין בכבד שלא בלע דמו מאחרים אלא ברייתו בכך היא דלא מצינן לשעור' במאי דנפיק מיניה משערין בדידיה אבל כל חתיכה דבולעת מאחרים שפיר מצינן למיקם ולשער אותה הבליעה והלכך משערין כמה שבלעה והכא נמי גבי כף נביא חלב רותח ונשים כף כיוצא בה לתוכו ומה שמחסר הכף מן החלב כאותו נשער. וכשם שאין לו לאדם להתיר את האיסור כך אין לו לאיסור את המותר שמכמה מקומות מצאנו שהתורה חסה על ממונם של ישראל. אמנם יש לו לאדם להתרחק מן האיסור שלא לשער הדבר בכיוון ובצמצום אלא שיהא ההיתר מרווח לעין שהוא יותר מששים אבל לשער

² המשך דבריו – והטעם שהביאו המתירים מקדרה שבישל בה תרומה וחזר ובשל בה חולין שהוא בנ"ט אינה ראייה דהא טעים ליה כהן. אי נמי קפילא ארמאה. ואי לא משכח בה טעם איסור לית דין ולית דין דשרי.

³ והקשה הרשב"א על הראב"ד – שקשה לו (1) שאם כן אף בכחל נאמר כן שאעפ"י שאין לו הכשר לאחר שנפל לקדירה של בשר מכל מקום אינו אוסר אלא בחלב שבו וחלב שבו הרי אתה ממרקו קודם שנפל בקריעה ובטיחה ואם כן היאך אתה רואה אותו כאילו כולו איסור. (2) ועוד יש לתמוה דכיון שתלו הדבר בטענה שאין אנו יודעים כמה יצא ממנו מה לי חוזר להכשירו מה לי אינו חוזר, אלא לעולם אין משערין אלא בכולו. ע"כ.

נלע"ד שאלו קושיות של סברא, שהרי הראב"ד יכול להשיב בקלות, שמכיוון שחכמים עשו את הכחל שהתבשל בלי קריעה כחתיכה של איסור החמירו גם לשער כנגד כולו כחתיכה של איסור. ומה שתלו את הדבר בטענה שלא יודעים כמה יצא ממנו, ודאי שזו הסברה לשער כנגד כולו, אך דווקא כאן בחתיכה של איסור אמרו זאת.

ככל הכף זה אינו נכון שהכף היא יותר מכלי החלב שנכנס לתוכו כל שכן כמה שבלע ממנו וזהו איבוד ממון בידים בלא שום טעם וסמך.

=> אפשר לשער במדויק את שיעור פליטת האיסור ע"י שנראה כמה נחסר מהאיסור⁴, ורק בכחל אי אפשר לדעת כמה יצא ממנו מפני שהחלב כנוס בו וטעם הבשר והחלב נפליטים יחד מהכחל ולא יועיל לבדוק כמה נחסר הכחל.⁵ כמו כן אפשר לשער בדיוק כמה פולט הכלי שנבלע בו איסור, ע"י שניקה כלי דומה ונבשל בו, ומה שנחסר מהתבשיל נבלע בכלי.⁶

וכ"פ רי"ו (תולדות אדם וחוה טו, כח, הובא בבבא בתא בסימן צב) – כזית בשר שנפל לתוך יורה רותחת של חלב, בשר אסור, וחלב מותר, אם יש בחלב ששים לבטל הנפלט מהבשר אף על פי שאין בו לבטל כל הכזית

רשב"א (תוה"א ד, א) – וכשמשערין אין משערין באומד במה שפליטה חתיכת איסור אלא בכל החתיכה משערין דגרסין בפרק גיד הנשה כחל... פשיטא דבדידיה משערין דאי במאי דנפק מיניה מנא ידעי... ומכאן אנו למדין לכל האיסורין שאין משערין באומד כמה פליטתו אבל בכולו אנו משערין ואפילו באיסורין של דבריהן ככחל... וכן דעת רבותינו הצרפתים. וכן דעת הרמב"ן ז"ל. אלא מיהו היכא דניער בכף חדשה כזית חלב ואחר כך תחבה בבשר אין צריך אלא ששים כחלב שנבלע בה דהא ידעין כמה הוי.

=> רק כאשר ידוע לנו בודאות שיעור מדויק כמה עלול להיפלט משערים כנגד הפליטה, כגון שיודע שמקסימום כזית חלב בלוע בכף או בחתיכה. אך כאשר לא יודע במדויק מכיוון שזהו מצב תמידי של ספק הורו חכמים לשער כנגד כל החתיכה או הכלי שהוא שיעור מדויק וברור ולא רצו לתת דבריהם לשיעורים, לכן גם בבשר שפולט את דמו, או כלי שפולט טעם משערים כנגד כולו ולא כנגד הפליטה. **וכ"פ טור, תרומה, ר"ן, שע"ד, סמ"ק**.

נחלקו כיצד משערים בכף מתכת:

שע"ד (או"ה פה) – אם הכניס כף חולבת בקדירה של בשר רותחת או איפכא, מכל מה שנכנס מן הכף בקדירה יש לשער בששים, שאין לעמוד על הדבר כמה איסור יצא ממנו. אבל מה שלא נכנס בקדירה אין צריך לבטל. ואפילו הוא של מתכת דאיכא למימר חם מקצתו חם כולו, מ"מ לא אמרינן דהולך בליעתו בכולו. **אמנם בהגהות רבינו פריץ** (מצוה ריג) **כתב** – מיהו אומר מורי דצ"ע דבמתכת חם מקצתו חם כולו היה נראה דגם מה שלא נכנס ברוטב פולט.

(3) הפסיקה למעשה

שו"ע צח, ד – איסור שנתבשל עם היתר, אפילו מכירו והוא שלם וזרקו, צריך ששים כנגד כל האיסור, מפני שאין אנו יודעים כמה יצא ממנו. לפיכך המבשל בקדרת איסור שהיא בת יומא, או תחב כף של איסור בהיתר, צריך ס' כנגד כל הקדירה⁷ וכנגד כל מה שתחב מהכף, שאין אנו יודעין כמה בלעו, בין שהם של חרס או עץ או מתכת. **ויש מי שמחמיר**

⁴ לכאורה קשה, הרי בדיקה כמה נחסר מהאיסור זה לא מספיק, שהרי האיסור פולט מעצמו ובולע מההיתר, ויכול להיות שפלט הרבה יותר אם נשער לפי איך שהוא נראה לפנינו.

⁵ לכאורה כך הדין גם לגבי בשר שלא הוכשר ומלח אותו עם חתיכות אחרות מוכשרות, שא"א לשער כמה דם נפלט. ואם כן יוצא שבזה הוא מחמיר יותר מהרמב"ד.

⁶ אך גם כאן יש קושי ליישם בדיקה זו במציאות, מפני שצריך בדיוק אותה כף אותה טפרטורה ואותו משך זמן.

⁷ האם יכול להיות פי ששים בתכולה כנגד כל הקדירה:

בכף של מתכת להצריך ס' כנגד כולו, אפילו לא הכניס אלא מקצת, משום דחם מקצתו חם כולו. (רמ"א – ונוהגין כסברא ראשונה.
 וכ"פ בסימן צד סעיף א.)⁸ **שו"ע צה,ה** – אם ידוע כמה הוא האיסור, כגון כף חדשה או שאינה בת יומא שניער בה ובלעה כזית
 חלב, ואחר כך ניער בה קדרה של בשר, אין צריך אלא ס' לבטל הכזית שבלעה.

פנה"ל לב, 17 – כף (או סיר) מתכת נקייה כמקובל בימינו אינה פולטת טעמים ולכן אינה אוסרת, אבל היא עצמה צריכה
 הכשרה. אבל אם הכף הייתה מעץ ולא היה בתבשיל פי שישים כנגד מה שנכנס ממנה לתוכו אם הכף היתה בת יומא
התבשיל נאסר, והכף צריכה הכשרה.

רמ"א צה,ד הוסיף – וכל איסור שמבטלים בששים, אם מכירו צריך להסירו משם אף על גב דכבר נתבטל טעמו
בששים...⁹ איסור שנתבטל בקדירה והסירוהו משם, ונפל לקדירה אחרת, צריך לחזור ולבטלו בששים נגד כולו, וכן
 לעולם אבל אם נפל לקדירה הראשונה ב' פעמים, אין צריך רק ששים אחת כנגדו (בארוך כלל כ"ד דין ב').

ב. לפי מה משערים שישים. פת"ש ב

ראב"ה – כיצד משערין בששים (כנגד הכלי) מביאין כלי מלא מים ויתן הקדירה אסורה באותו כלי גדול, והמים שיצאו הרי הן שיעור דופני
 הקדירה האסורה. **וכ"כ מרדכי. הובאו בב"י ודר"מ**. משמע שיוכל להיות פי שישים כנגד דופני הקדירה, **והקשה ב"י צג** (על העיטור שאף ממנו
 משמע כך) – ומדברי רבינו באורח חיים סימן תנ"ב בשם הרא"ש וגם מדברי בעל התרומה שכתב רבינו בסימן שאחר זה משמע דאין במה
שבתוך הכלי ששים כנגד כל הכלי (ואכן זאת המציאות)... **"ל משכחת לה שיהא רוחב הקדירה גדולה כ"כ שיחזיק מים שיהיו ששים כנגד כל**
הקדירה כגון שנחשתה דק ורחבה גדול.

⁸ **פת"ש א:**

1. האם צריך לשער כנגד החלק שנכנס לתבשיל שבקדרה או כנגד כל מה שנכנס לקדירה: פלתי – צריך לשער כנגד כל מה שהיה בקדירה, דהא
 קיימ"ל כר"י (כמובא בסימן צב), דאם חתיכה מקצתה ברוטב ומקצתה חוץ לרוטב מוציא ומוליך הרוטב בכולו, וא"כ מאי שנא חתיכה ומאי שנא
 כלי, ולכן כל מה שיש בקדרה אוסר, אבל הבולט חוץ לקדירה לא, דאפילו לר"י דאמר דרוטב מוליך בכל, היינו דהבל קדרה מסייעו, והוא חם
 לגמרי, אבל במה שחוץ לקדירה אין הבל קדרה וחום מסייעו, ולכך דיין לישא כל מה שנתחב בקדירה, ולא בתוך התבשיל. **וכתב חו"ד** – הגם
 שאין בדבריו הכרח שמכריח זה מתוך מחלוקת רש"י ור"י, מכל מקום יש להחמיר כדבריו.
חת"ס – מסברא נראה לי דליתא, וכן מורה לשון מהרש"ל שהביא בש"ך ס"ק א (מובא לקמן מיד), וכן נוהגים בעלי הוראות. ע"כ. **וכ"כ במפורש**
סמ"ק, שמשערים רק כנגד מה שנכנס לתבשיל.

2. נחלקו האם נאמן לומר כמה תחב:

רש"ל – אם אינו ברור לו עד כמה תחב, משערים בסתם דרך לתחוב דהיינו עד ראש הכף. הובא בש"ך. משמע שאם ברור לו נאמן **וכ"כ נ"ב** –
אומר עד כמה תחב מהימן, ולא אמרין בזה 'מילתא דלא רמיא עליה דאיניש לאו אדעתיה', דבדבר שהאדם עצמו עושה לא שייך לומר מלתא
 דלא רמיא, אלא אפי' לא רמיא עליה כעת כיון שעכ"פ יודע שבשום פעם יש חילוק בדבר (כלומר הוא יודע שיש משמעות לזה במקרה של
 תחיבה של כף חלבית בקדירה בשרית) יודע הוא איך עושה.

פת"ש – לענ"ד דבריו צ"ע מסימן יח סעיף ד גבי מסוכסת. **וכ"כ פמ"ג** – יש לפקפק אי מהני אמירת ברי לי כיון דהוא מלתא דלא רמיא. ע"כ.
הראיה ממסוכסת: שו"ע יח,ד – סכין (של שחיטה) שתבדק בהולכה (בדק אותה ע"י שהולך את אצבעו על הסכין) ולא הרגיש שיש בה פגם,
 וכשהחזיר אותה (את אצבעו) בהבאה הרגיש שיש בה פגם וזו היא הנקרא מסוכסת, אם שחט בה דרך הולכה ולא הביא, שחיטתו כשרה; ואם
 הביא, שחיטתו פסולה. **וכתבו מרדכי והג' הסמ"ק** – דכי מכשרין במסוכסת דוקא כשהשוחט הרגיש בה קודם שחיטה ואומר שנזהר בה והולך
 ולא הביא, אבל אם מצא סכינו יפה קודם שחיטה ואחר שחיטה מצא בה פגימה מסוכסת, ואמר ברי לי שלא עשיתי אלא הולכה לבד שחיטתו
 פסולה, דכל מילתא דלא רמיא עליה דאיניש עביד לה ולא אדעתיה. **וכ"כ שו"ע שם**.

⁹ נחלקו במציאות לגבי חלב שאפשר להפרידו מהתערובת:

או"ה – השיב **ראב"ן** חלב שנפל לקדירה ונמס אם יש ששים מצוה ליתן בו מים קרים לקרוש החלב ולהסירו. **וכ"כ הג' מרדכי, וכ"פ רמ"א ט"ז**
וש"ך, וביאר הש"ך – כל הפוסקים לא הזכירו היתר נתינת מים צוננים היכא דליכא ס' אלא ודאי כיון דליכא ס' אע"פ שנותן מים צוננים מ"מ
 מתחלה נפלט טעם האיסור וטעמא לא בטיל במה שמסיר השומן אח"כ.

הג' או"ה – טיפת חלב שנפל לתוך רוטב של בשר כתב במרדכי שישפוך עליו מים צוננים ויסיר כל השומן הצף עליה למעלה והנשאר מותר
אפילו ליכא ששים. **ב"ח** – ושמא היינו מטעם שאין החלב מתערב ברוטב אלא צפה למעלה וכל איסור שאפשר להפרידו לגמרי לא אמרין לגביה
 חתיכה עצמה נעשית נבלה (בדין חנ"נ יבואר שזה לא מוסכם), ואע"פ שדברים אלו נכונים בטעמם, מכל מקום מאחר שכתב בפנים בשם ראב"ן
 דבדליכא ששים אין לו תקנה להסיר אין להקל לכתחלה (ולהסיר) אבל בדיעבד אין לחוש (אם הסיר).

(1) נפח או משקל

שער אפרים – משערים במדה ולא במשקל. וכ"כ עבודת הגרשוני ורשב"ש, וכתב חינוך בית יהודה – אם האיסור וההיתר שוים במשקל דהיינו ממין אחד שאין א' כבד בטבעו יותר מחבירו וגם אין בו נפוח או חלל יותר מחבירו פשיטא דנוכל לשער בשניהם או במדידה או במשקל, ואמנם אם יש בחלק א' חלל יותר מחבירו דאז אם נשער במדידה צריך למעך החלל אז אמרינן השוקל משובח ממנו דשמא לא מיעך החלל יפה ובשני מינים א"א לשער במשקל ואפילו אם יש חלל ע"כ צריך למעך החלל.

(2) איך משערים ברוטב (כפי שהוא נוזל או כפי אילו היה מוצק)

רא"ה – הוי יודע דכשמשערין ברוטב משערין לכזית ביצה ומחצה של רוטב, שכן שיעורו שאם יקרוש יעמוד על כזית. **ר"ן** – אין דבריו נראין לי דכיון דאמרינן משערין ברוטב סתמא משמע דכמות שהוא משערין אותו. וכ"כ **הרשב"א** בשם העיטור, וכ"מ **מרש"י**, הובאו בב"י ובדר"מ סו"ס צח.

(3) דבר שמטבעו הוא קרוש ונימוח בתבשיל

בית אפרים – כזית קרוש שנפל לתבשיל, כגון כזית חמאה שנפל לתבשיל של בשר אע"ג שמיד שנפל לתוך התבשיל נמס ונעשה רביעית, מ"מ א"צ ס' רביעיות מחמת שנמס רק סגי בס' זיתים, דאף שהגדיל מדתו מ"מ עמד בו טעמו שהיה בתחלה, ואפשר דאם נמס קודם ונפל אחר שנמוח צריך ס' רביעיות נגדו מדרכנן כיון שהיה האיסור ניכר בפ"ע כשיעור הזה.

ג. ספק אם יש שישים. סעיפים ב,ג

(1) נשפך מהתערובת. סעיף ב

רשב"א (תוה"א ד, א) – חתיכת נבלה וכיוצא בה שנפלה לקדירה של ירקות... וקודם שהספיק לשער אם יש בו כדי לבטל טעמו נשפך או נאבד קצתו אסור מספק דהוה ליה ספיקא דאורייתא לחומרא (שטעם כעיקר דאו'), אבל אם חתיכת נבלה נפלה לקדירה של בשר שחוטה ויש בחתיכות של היתר כדי לבטלה ברוב ונאבד או ניטל קצתו קודם שעמדנו על בירור שיעורו

הרי זה מותר לדברי כולם וכן בכל מין ומינו דמין ומינו לדברי הכל בטל ברוב דבר תורה אלא שהחמירו עליו מדבריהם להצריך בו ששים כאיסורי תורה וספיקא דרבנן לקולא. **וכ"פ שו"ע** (צח,ב).¹⁰

* עוף בחלב

או"ה (ז,ה) – אפי' אם נפל חלב לתבשיל של בשר עוף (ונשפך ולא יודע אם היה ששים, אסור) דאין חילוק, ע"כ. לכאורה הלך בזה כשיטתו שעו"פ בחלב דאו' (כפי שכתב בכלל מ,ו) **וכך ביאר הש"ך**, ולכן למעשה דקיי"ל שעו"פ בחלב דרבנן מקילים בספק. **וכ"פ אמונת שמואל ופר"ח** (הובאו בפת"ש ו).
תו"ח – כתב באו"ה דאפילו אם נפל חלב לבשר עוף שהוא דרבנן אפילו הכי אם נשפך אסור הואיל וטעם כעיקר דאורייתא. **ש"ך** – המעיין באו"ה יראה דהרב לא כוון יפה דאזיל לטעמיה דבשר עוף בחלב הוי דאו'.
אך הט"ז כתב – אין מזה תפיסה על רמ"א שאפשר שבנוסח שלו באו"ה היה כתוב כן... נראה דשפיר קאמר רמ"א דכיון דמצינו בבשר עוף בחלב שעשו חכמים חיזוק לדבריהם כשל תורה ממש כגון לענין אכילת גבינה אחר בשר כמ"ש ריש סי' פ"ט סעיף א', וכן ר"ס פ"ח לענין להעלותו על השלחן, ע"כ גם בזה ראוי להחמיר בעו"פ גזירה אטו נשפך בבשר בהמה.

* מין במינו ובשאינו מינו

חולין קז,א – אמר רבא: קסבר רבי יהודה (הסובר שמין במינו לא בטל) כל שהוא מין ומינו ודבר אחר, סלק את מינו כמי שאינו, ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו.

=> לדעת ר' יהודה כאשר איסור התערב במינו (בשר טרף עם בשר כשר) ובשאינו מינו (מרק ירקות), אנחנו יכולים להתעלם מהמציאות של המינו ולבטל את האיסור בשישים ע"י שאינו מינו, שהרי מצד אחד המינו אינו יכול להצטרף אל השאינו מינו לבטל את האיסור שהרי לדעת ר' יהודה מין במינו לא בטיל ומצד שני גם אינו נוסף על שיעור האיסור שהרי היתר הוא, כלומר לא יכול להיות שאם המינו היתר לא היה, התערובת הייתה מותרת, ואם הוא הצטרף הוא אוסר את התערובת. יסודה של הלכה זו הוא שכאשר יש בתערובת שני מרכיבים של היתר אין אנו צריכים ששניהם יבטלו את האיסור, אפילו אם יש רק באחד מהם כדי לבטל - האיסור מתבטל.

רשב"א (תוה"א ד,א) – יראה לי שאם נפל לתוך מין ושאינו מינו (ונשפך ולא יודע לשער אם היה ששים) הולכין בו להקל כל זמן שרבה ההיתר שהוא מינו עליו, דהא לר"י קיימא לן במין ומינו ושאינו מינו רואין את מינו כמי שאינו והשאר שאינו מינו רבה עליו ומבטל והוא הדין והוא הטעם כאן דאומרינן רואין שאינו מינו כמי שאינו והשאר רבה עליו ומבטלו. **וכ"פ שו"ע**, **ב"ח וט"ז**.

ש"ך – ולא דמי כלל דהתם במינו לאו בנ"ט אסור הלכך אמרינן רואין את מינו כאלו אינו דהא נתבטל בשאינו מינו אבל הכא איך נאמר רואין את שאינו מינו כאלו אינו סוף סוף השתא נ"ט בשאינו מינו וא"כ הוי ספקא דאורייתא דלמא לא היה

¹⁰ **בית אפרים** (הובא בפת"ש ד) – חתיכת בשר שנפל לתוך יורה של חלב וסילקו מיד והבשר נאבד וא"א לעמוד על שיעורו, והשואל אומר שלפי אומדן דעתו היה ס' אך אינו יודע בבירור, יש כמה צדדים להקל דדעת הפר"ח דכל בב"ח שלא נתבשל כמאכל ב"ד אין בו איסור מה"ת, וגם כיון שאומר שהיה חתיכה קטנה קרוב שיש ששים הוי כהיתרא שכיחא טפי, ולכן יש להתיר ע"י טעימת קפילא מסל"ת, ואם אין שם קפילא שרי לישראל לטעום טעימה בעלמא ואם אין מרגיש טעם בשר מותר לאכול אח"כ, ומי שירצה להחמיר גם בזה לענין אכילה עכ"פ בהנאה יש להתיר בפשיטות.

ס' ונתן טעם. **וכ"כ רש"ל**.¹¹ **וכתב הש"ך** – ונ"ל דגם הרשב"א והנמשכים אחריו לא אמרו אלא להתיר את מינו (כיוון שהאיסור לא נותן בו טעם) ולאפוקי דלא נימא כיון דהשתא נפל באינו מינו א"כ ה"ל ספיקא דאורייתא אלא אמרי' רואין את שאינו מינו כאלו אינו והשאר מינו רבה עליו ומבטלו.¹² **וכ"פ חת"ס** (הובא בפ"ש ז), **וכתב** – לכן גם הבשר כשר שהוא מינו צריך שיסיר ממנו כל לחלוחית הרוטב והמרק ויקלפנו משום דאית ביה פילי (בקעים) כדי להסיר ממנו המרק של איסור שהוא בעין עליו.

(2) ספק מחמת חסרון ידיעה (חכמה). סעיף ג

● חסרון ידיעה אישי

מרדכי (ע"ז תתנד) – היכא דלא שפכו אך אינו יודע לשער אין זה ספיקא דרבנן למיזל לקולא שהרי אין זה קרוי ספק דבר שחכמים יכולין לברר דדעת טפשיין אינו כלום. וכ"כ שע"ז. וכעין זה כתב הרשב"א, בדין לבשה חלוק שנתכבס ונמצא עליו כתם דם, שיש דרך לבדוק אם הכתם הוא לפני הכיבוס, ואז הלוכשת טהורה או אחרי כיבוס ואז הלוכשת טמאה, **שכתב בתורת הבית** – ראיתי לראב"ד שכתב כיון דאיכא למיקם עלה דמילתא כרבי דאמר אינו דומה כתם שלפני הכיבוס לכתם שלאחר הכיבוס שזה מקדיר (דהיינו שנכנס לתוך הבגד) וזה מגליד (דהיינו שאינו נכנס לתוך הבגד) בדקין לכתם אם מקדיר טהורה (שהוא לפני הכיבוס) ואם מגליד טמאה (כיוון שהוא לאחר הכיבוס). ולפי דברי הרב ז"ל אפילו אין יודע לכוון אם מקדיר או מגליד חוששיין לה וטמאה שאין זה כספק דרבנן דספק הבא לה ממייעוט ההכרה אינו ספק שאם זו אינו מכיר ובקי אחר יכיר. וכ"פ שו"ע (קצ,מו).

● ספק קבוע כיצד לשער פי שישים

¹¹ **ט"ז** – לע"ד נראה דברי הרשב"א נכונים וברורים דהא דאמרי' בגמ' סלק את מינו כו' היינו כגון בשר שחוטה ובשר נבילה והרוטב ויש ברוטב ס' נגד הבשר נבילה לחוד והיה לנו לומר דמ"מ בשר שחוטה יהא אסור כיון שהוא מינו עם האיסור ובמינו לא מהני בטול ס' אפ"ה לא אמרי' כן אלא... אמרי' סלק את מינו ההיתר כאלו אינו... ובטל בס' האיסור ברוטב, הוא האיסור כמאן דליתיה ואין כאן אפי' בליעה במשהו וא"כ הוא הדין ממש לדידן... דחשבינן לרוטב כאלו לא נתערב עם הנבילה כיון שכבר בטלה הנבילה מחמת רבוי מינו והוא כמאן דליתיה ולהיתר ממש נחשב האיסור לגמרי כן הוא מן התורה אלא דרבנן החמירו להצריך ששים אף במינו ע"כ כאן שיש ספק אם היה ששים באינו מינו נגד האיסור וא"א לעמוד עליו כיון שנשפך מותר דשבקינן ליה אדאורייתא דמינו מבטל ברוב וא"צ ס' כיון שאפשר שהיה ס' בשאינו מינו. **וכתב נקה"כ** – כבר כתב כן הב"ח, אבל כבר הקשיתי עליו בש"ך ס"ק ח' דעדיין קשה מנין לנו להמציא היתר, כיון דלא דמי כלל, ויש טעם נכון לחלק ביניהם דהכא יורגש הטעם.

וביאר יותר במנחת יעקב (פה,מה) – וע' בב"ח והט"ז [ס' צח ס"ק ה] שמישבין דברי הרשב"א על נכון ומה שמפקפק הש"כ שם ובונה"כ על דבריהם וז"ל דמ"מ מניין לנו להמציא היתר כיון דלא דמי כלל ויש טעם נכון לחלק דהכא יורגש הטעם עכ"ל ובאמת אין זו קצת קושיא כלל דגם הכא אין מרגישיין הטעם דמה שמרגישיין הוא הטעם ממין ההיתר דהוא הרוב והטעם דאיסור נתבטל במינו דהיתר ברוב ואין כאן נ"ט כלל (כלומר הבשר הטרף והכשר נותנים טעם במרק, מכיוון שהרוב כשר).

¹² **פמ"ג** – ומ"ש הש"ך והרשב"א לא התיר אלא מינו אין להקשות כיון דאינו מינו אסור איך יותר מינו, דרוטב נבלע בבשר, יש לומר חנ"נ בשאר איסורים דרבנן (ומהתורה הרוטב הוא לא איסור אלא רק טעם הנבלה שבו איסור ולגבי החתיכה הכשרה טעם הבשר בטל ברוב) וא"כ מים הנבלעים בחתיכה כשירה ליכא איסור תורה על כל פנים ובדרבנן תולין שיש ס'. ולפי דברי הש"ך לא משכחת האי דינא אלא בבשר נבילה עם שחוטה ורוטב לא לח בלח שכולו אסור (כגון רוטב של בשר טרף ושל בשר כשר ומרק).

חולין צז,ב – כחל (דד הבהמה שיש בו חלב שהתבשל עם בשר) בשישים... אמר רב אשי, כי הוינן בי רב כהנא איבעיא לן: כי משערינן - בדידיה משערינן, או במאי דנפק מיניה משערינן? פשיטא דבדידיה משערינן, דאי במה דנפק מיניה, מנא ידעינן?

רשב"א (שם) – דברים אלו שאמרנו (לעיל, בשנשפך, והקלנו באיסור דרבנן) בשאין ההיתר והאיסור לפנינו, אבל בשהם לפנינו ולא עמדנו על שיעור פליטתו הולכין בו להחמיר אפילו בשל דבריהם שכל שאסרו כשל תורה אסרו, ולפיכך כחל שנפל לתוך קדירה של בשר אע"פ שחלב הכחל מדברי סופרים (כמובא לקמן בסימן פז, ז) ולא עמדנו על שיעור החלב שנפלט ממנה משערינן בכל הכחל. **וכ"כ שו"ע** (צח,ג) – איסור שנתערב בהיתר, והוא לפנינו, ואי אפשר לעמוד על שיעורו, אע"פ שהוא מאיסורים של דבריהם, אסור.

ובטעם הדבר כתב הר"ן (על הרי"ף חולין לה,ב) – בדבר שאי אפשר לעמוד עליו (באופן קבוע) דאי אזלינן לקולא יהו כל האיסורין בספק וכל אחד ואחד ישער במה שנראה בעיניו, ולפיכך ראו חכמים להשוות מדותיהן, אבל במה שאינו בא אלא באקראי בעלמא כגון אם נשפך הרוטב וכיוצא בדברים הללו אזלינן לקולא.

=> כשנפלט טעם של איסור בתערובת אין אנו יודעים לשער כמה נפלט ויש ספק קבוע כיצד לשער פי שישים, ודרכם של חכמים שלא לתת דבריהם לשיעורים, דהיינו שכל אחד ישער פי שישים לפי דעתו אלא לתת שיעור קבוע, ולכן לא אמרו כאן לשער באומדן ואם יש ספק אז בדרבנן להקל ובדא' להחמיר, אלא נתנו שיעור קבוע והורו לשער לחומרא כנגד כל החתיכה אפילו באיסור דרבנן. אך כשהספק הוא באקראי, כגון שנשפך, אמרו חכמים ספק דא' לחומרא ספק דרבנן לקולא.

● ספק מחסרון ידיעה של כל העולם

מהר"ן נראה שהסיבה שהחמירו בכחל היא לא בגלל שזה ספק בחסרון ידיעה שלא נחשב ספק, אלא מפני שחכמים לא רצו לתת דבריהם לשיעורים, אך אם יהיה ספק הנובע מחסרון ידיעה של כל העולם הוא נחשב ספק, והוא לא דומה לספק הנובע מחסרון ידיעה אישי, שהרי אם הספק לכולם גם אם נלך לחכם החכם לא ידע - ומאיזה סיבה לא נחשיב זאת כספק. **וכ"מ ממרדכי, שע"ד רשב"א** (לעיל) שכתבו שספק הנובע מחסרון חכמה אישי לא נחשב ספק, משמע אם הספק הוא לכל העולם הוא נחשב ספק. **וכ"כ יד יהודה הארוך** (צח,יב).

אך הש"ך (ס"ק ט) **וט"ז** (ס"ק ו) הבינו שהסיבה שהחמירו בכחל הוא בגלל שהספק נובע מחמת חסרון ידיעה של כל העולם, שכמו שאדם שלא יודע לשער שישים מחמת חוסר ידיעתו אינו נחשב ספק, כך גם בכל ספק הנובע מחסרון ידיעה לכל העולם לא נחשב ספק.¹³ ותמה עליהם ביד יהודה שם.¹⁴

(3) קטן או גוי שפכו איסור דרבנן לח לקדירה ולא יודע אם יש שישים. פת"ש ח

פת"ש בשם אמונת שמואל – קטן או גוי ששמו דם בקדירה של בשר וידוע שנתבטל ברוב אלא ספק אם יש ס' כיון דדם שבישלו דרבנן ספק כי האי שאינו מוטל עליו לידע הוי ממש כנשפך דתולין להקל ולא שייך לומר דדעת שוטים הוא זה שהרי אינו נביא לידע כמה נפל, וכ"ש לטעם הר"ן כיון דמילתא דלא שכיחא הוא ודאי דינו כנשפך ומ"מ לא החליט הדבר רק להלכה ולא למעשה. **בפר"ח כתב** שלמעשה אפשר להקל.

ד. ביטול היתר בהיתר. רמ"א צטו.

משנה כלאים ט, א – אין אסור משום כלאים אלא צמר (של רחלים ואילים) ופשתים... צמר גמלים וצמר רחלים שטרפן זה בזה אם רוב מן הגמלים מותר (בפשתן) ואם רוב מן הרחלים אסור למחצה אסור, וכן הפשתן והקנבוס (סוג של צמח)

¹³ מתוך הבנה זו חידש הט"ז שנחלקו הרא"ש והרשב"א בדיון זה:

טור פא – גבינות שנעשו מחלב בהמה ונמצאת טריפה אם הוא טריפות שאפשר שלא אירע לה אלא עתה כגון ניקב קרום של מוח וכיוצא בזה מותרת דאמרינן השתא הוא דנטרפה שרוב בהמות בחזקות כשירות הם והשתא הוא שנטרפה, אבל אם ידוע שקודם שחלבה נטרפה כגון יתרת אבר שנטרפה בו... היה כל הגבינות אסורות ואם היא בעדר עם בהמות אחרות ונתערב חלבה באחרות כל הגבינות אסורות (אם אין פי שישים).

ואם נטרפה ע"י סירכא כתב הרשב"א כיון שא"א לומר עכשיו ממש נטרפה אסורות, וכל שידוע באמת שלא עכשיו ממש נטרפה א"כ כבר יצאה זו מחיים מחזקת הרוב ואין ידוע מכמה ובספק יש לאסור דספיקא דאורייתא לחומרא **וא"א הרא"ש ז"ל** כתב להתיר בטריפות שע"י סירכא מפני שאם היינו בקיאים לברר (אם היה נקב) אפשר שהיה להן היתר ע"י בדיקה א"כ הו"ל ספק ספיקא ספק טריפה ספק אינו טריפה ואת"ל טריפה אימור אחר כך נטרפה.

=> בהמה שיש בה סירכא היא טרפה מפני שאנו חוששים שיש לה נקב מתחת לסירכא ואין אנו בקיאים לברר אם היה נקב או לא. **לדעת הרא"ש** מצב זה מוגדר כספק, אע"פ שהוא נובע מחסרון ידיעתו, ולכן הוא כאשר מצטרף ספק נוסף אומרים ס"ס לקולא. **אך הרשב"א** לא מצרף זאת כספק, **והבין מכך הט"ז** שהוא סובר שמכיוון שהספק נובע מחסרון חכמתו הוא לא נחשב ספק וצריך להחמיר בו.

בנוסף לכך התקשה הט"ז כיצד הרא"ש סבור שספק חסרון ידיעה לכל העולם נחשב ספק הרי מכחל למדנו שלא נחשב ספק. ותירץ שדווקא בספק הדומה לחלל שהחומרה היא לשער בשיעור המחמיר יותר אך לא אוסרים לגמרי – מחמירים בספק חסרון ידיעה, אך בספק אסור או מותר שאם נחמיר נאסור תמיד לא מחמירים.

אך בנקה"כ כתב עליו – וכל דבריו דחוקים ומעיקרא לא קשה מיד, דהכא (בסימן צח) הוי שפיר חסרון חכמה, כיון דלא אפשר לעמוד על שעורו, אבל התם מדינא כשר דהא אפשר למיבדק בפושטין ובנפיהה, אלא דמחמירין ואמרינן דלא בקיאי אנו בבדיקה. הילכך ודאי ספק מעליא הוא (כלומר ספק הנובע מכך שאנו החמרנו לחשוש שאיננו בקיאים נחשב ספק כי אינו חסרון ידיעה אמיתי).

ונלע"ד כפי שכתב יד יהודה שכו"ע מודים שספק חסרון ידיעה לכל העולם נחשב ספק, וזאת הסיבה שהרא"ש החשיב את הסירכא כספק. והסיבה שהרשב"א לא החשיב זאת כספק **כבר ביאר הב"י שם בסימן פא** – ויש לתמוה על הרשב"א והר"ן למה אסרו בסירכא כיון דספק ספיקא היא הוה להו למיתלי לקולא ואפשר דהרשב"א והר"ן דנקטו סירכא לא נקטוה אלא מפני שהוא טרפות שאי אפשר לתלותו בשעת שחיטה ולא נחתו לפלוגי ביה כלל ומשמע להו לפוס ריהטא דלא הוה ביה אלא חד ספיקא אבל בדאית ביה תרי ספיקי אין ספק דמודו דתלינן לקולא.

¹⁴ ז"ל – עיין בט"ז [ס"ק ו] וש"ך [ס"ק ט] ז"ל מש"כ בזה, והנה משוין דברי סה"ת [סי' מט] והסמ"ג [לאיון קמא נב ע"ג] והש"ד [סי' פה] (לגבי ספק הנובע מחסרון ידיעה אישי) עם דברי הרשב"א ז"ל בת"ה [ב"ד ש"א יא ב] (לגבי כחל)... ואני ההדיוט לא ידעתי כלל. דדברי הפוסקים הנ"ל עם הרשב"א אינם לאחדים, דהם איירי באם הדבר לפנינו רק שהוא אינו בקי לשער או למדוד, ע"ז כתב בסה"ת דאין לומר ספיקא דרבנן שהרי אין קריו ספק דבר שחכם יכול לברר ולשער, דדעת הטפשים אינו כלום. והיינו באם הבקי יכול לידע אך שזה אינו בקי, ובזה גם הרשב"א מודה כמש"כ גבי כתם [ב"ז ש"ד] ומבואר לקמן סי' ק"ץ סע' מ"ו. אבל כאן לא מיירי הרשב"א מזה כלל, רק ז"ל, ומ"מ כשההיתר והאיסור לפנינו וא"א לעמוד על עיקר אף על פי שהוא מאיסורין של דבריהם אסור והולכין בו להחמיר שהרי כחל כו' ואפ"ה אמרו דבדידה משערין דאי במה דנפק מינה לא ידעין עכ"ל. וברור דמעולם לא בא לומר מחמת דהוא ספק חסרון ידיעה, דהא מיירי מספק שהוא לכל העולם וזה ס"ל דלא מיקרי חסרון ידיעה כמש"כ גבי כתם, אך שחכמים ראו להחמיר בזה לשער נגד כולו, ואולי באמת מטעם הר"ן.

שטרפן זה בזה. **תוספתא** (הובאה בר"ש ובסמ"ג) – אבל העושה חלוק מצמר גמלים כולו או כולו צמר ארנבים וארג בו חוט אחד של צמר בצד זה וחוט אחד של פשתן בצד זה אסור (ואין חוט הצמר רחלים בטל בצמר היתר).
 <=> צמר רחלים גולמי בטל ברוב צמר גמלים ומותר בפשתן. אך אם עשו מהצמר רחלים חוט וארג אותו בבגד מצמר גמלים אינו בטל, ואם הוסיפו לצידו חוט פשתן הבגד אסור.

נדה סא"ב – ת"ר: בגד שאבד בו כלאים – הרי זה לא ימכרנו לעובד כוכבים (שמא ימכור לישראל), ולא יעשנו מרדעת לחמור.
תוס' – א"ת וליבטיל ברובא וי"ל לא שייך בטול ברוב אלא כשהאיסור מעורב בהיתר אבל כלאים ששניהם היתר (לא שייך בהם ביטול) ונאסרין על ידי תערובות כך אסור המרובה כמו המועט. **וכ"כ רא"ש, רשב"א, סמ"ג וטור, וכ"כ שו"ע רצט"א** – צמר רחלים וצמר גמלים וכיוצא בו שטרפן זה בזה וטווה מהם טווי, אם היה החצי מהרחלים הרי הכל כצמר והרי הוא כלאים עם הפשתן. ואם היה הרוב מהגמלים, מותר לערבו עם הפשתן, מפני שצורת הכל צורת צמר גמלים, ואין חוששין לנימות של צמר המעורבים בהם, מפני שאינם חוטי צמר... ולא שייך בהו בטול אלא קודם שיעשו חוטים (שאו אין להם חשיבות. סמ"ג), אבל אחר שנעשו חוטים אין לכלאים שיעור, אפילו חוט כל שהוא של צמר בבגד גדול של פשתן או של פשתן בצמר, אסור.

ביאר הרשב"א (שו"ת ח"א רנט) – כלל גדול הוא כל שהאחד מן התערובות מותר והשני אסור כנבלה וטרפה ושאר האיסורין ונתערבו בתוך היתר בטיל ברוב דכתיב (שמות כ"ג) אחרי רבים להטות. אבל כל שזה וזה היתר אלא שתערובתן אוסרתן מי יבטל את מי? ובשר בחלב לא היה בנותן טעם אלא מדאפקיה רחמנא בלשון בישול כדאיתא בפרק כל הבשר דף קטו, ב (ולכן אם יש פי שישים בבשר כנגד החלב, החלב בטל אע"פ ששניהם היתר), אבל בכלאים לא נתנה בו תורה שיעור. **וכ"כ הש"ך בסימן רצט**.
 ולכן כתב **הרמ"א** צטו, (ע"פ או"ה) לענין בשר וחלב – כזית חלב שנפל למים ונתבטל בס', ואח"כ נפל מן המים לקדירה של בשר, מותר, אע"פ שאין בבשר ס' נגד החלב, שהרי נתבטל במים, וכל כיוצא בזה.¹⁵

<=> חוט של צמר רחלים לא מתבטל בבגד של צמר גמלים, ולכן אם הוסיפו לצידו חוט של פשתן הבגד נאסר, מפני ששניהם היתר והתורה אסרה את התערובת שלהם לכן לא שייך שיבטלו אחד את השני. אך בבשר וחלב התורה אסרה את תערובת הטעמים שלהם, ולכן אם התבטל טעם החלב במים לפני שהתערב עם בשר – מותר מפני אין טעם בשר וחלב.

ה. שווים בשם או בטעם. רמ"א ב

נחלקו מה הדין באיסור והיתר ששוניים בשם ושווים בטעם או שווים בשם ושוניים בטעם, האם הולכים אחר הטעם או אחר השם, **אמנם** בד"כ המציאות היא שדברים ששווים בשם ושווים בטעםם ושוניים בשם שונים גם בטעם, ולכן בד"כ ברור מתי זו תערובת מין במינו או בשאינו מינו, והשאלה היא כיצד להכריע במקרים המיוחדים שהאיסור וההיתר שווים רק בשם או רק בטעם:

¹⁵ מדבריו משמע שרק בדיעבד מותר אך אסור לערב לכתחילה את המים בקדרה של בשר. אך **בתו"ח** (פה,יא) כתב שאפילו לכתחילה מותר לתת את המים בקדרה של בשר. **וכ"כ ש"ך** (צט,כב).

עבודה זרה סו,א – חמרא (יין נסך) עתיקא (שהתערב) בענבי (שמים וטעמים שונה) – דברי הכל בנותן טעם; **חמרא חדתא בענבי** – אביי אמר: במשהו, ורבא אמר: בנותן טעם. **אביי אמר** במשהו, **בתר טעמא אזלינן**, אידי ואידי חד טעמא הוא, דהוה ליה מין במינו, ומין במינו במשהו; **ורבא אמר** בנותן טעם, **בתר שמא אזלינן**, והאי שמא לחוד והאי שמא לחוד, וה"ל מין בשאינו מינו, ומין בשאינו מינו בנ"ט. **חלא דחמרא וחלא דשיכרא, וחמירא (שאי) דחיטי וחמירא דשערי** – אביי אמר: בנותן טעם, בתר טעמא אזלינן, והאי טעמא לחוד והאי טעמא לחוד, והוה ליה מין בשאינו מינו, ומין בשאינו מינו בנותן טעם; ורבא אמר: במשהו, בתר שמא אזלינן, והאי חלא מיקרי והאי חלא מיקרי, והאי חמירא מיקרי והאי חמירא מיקרי, וה"ל מין במינו, וכל מין במינו במשהו.

חולין צז – **אמר רבא**: אמור רבנן: בטעמא, ואמור רבנן: בקפילא, אמור רבנן: בששים; הלכך: מין בשאינו מינו דהיתרא – בטעמא, דאיסורא – בקפילא, ומין במינו דליכא למיקם אטעמא, אי נמי מין בשאינו מינו דאיסורא דליכא קפילא – בששים. $\Rightarrow$ משמע מכאן שתמיד במין במינו ליכא למיקם אטעמא, וא"כ יוצא שהולכים לפי טעם ולא לפי שם.

או"ז – כתב רבינו שמואל זצ"ל הלכה כרבא דבתר שמא אזלינן בכולהו איסורי, דבכולי תלמודא אביי ורבא הלכה כרבא בר מיע"ל קג"ם, הילכך שאור ועיסה שני שמות הן, ואיל ושור ועז שלשה מינין דכולן שמות חלוקין הן אע"פ שכולן בשר, דבשר אינו השם, וכן מיני דגים טהורין כולוהו הוו מין בשא"מ, וכן מינין של עופות¹⁶, אבל בציס כולן מין אחד הן, ובמשהו (כ' יהודה), דכולן ביצה מיקרו דומיא דחמירא דחיטי וחמירא דשערי, ואפי' חלב (אסור, כגון שהוא טריפה) של פרה שנפל בחלב טהור של רחל מין במינו הוי דהאי חלב מיקרי והאי חלב מיקרי.

וכ"פ מרדכי ואגור, הובאו בב"י.

רמ"א – לענין מין במינו אזלינן בתר שמא, אם הוא שוה הוי מין במינו, אבל לא אזלינן בתר טעמא אם הוא שוה או לא.

וכ"פ ב"ח, רש"ל ולבוש, שכך הדין בכל האיסורים.

ש"ך – תמהני על מ"ש הרב ולענין מין במינו אזלי בתר שמא כו' והרי מבואר בכל הפוסקים דלהכי מבשא"מ אסור מהתורה עד ששים כיון דנ"ט ולהכי מין במינו דאינו נ"ט בטל מן התורה ברוב... אע"ג דקי"ל כרבא גבי חמרא חדתא דאזלי בתר שמא ולא בתר טעמא לענין מין במינו, היינו דוקא לענין יי"נ וטבל שאוסרים במשהו מין במינו וכן לענין תרומה וערלה ששיעורן למעלה מששים במינו והלכך אם הוא שוה בשמא אע"ג דלא שוה בטעמא ה"ל מין במינו ואסור במשהו או בק"א ור"א ואם אינו שוה בשמא אע"ג דשוה בטעמא אסור בנ"ט, וכן לר' יודא דאמר בכל האיסורין מין במינו במשהו, וכן הוא להדיא בתוספות, רא"ש, ור"ן (מובאים לעיל לגבי מין במינו, שכתבו שמה שאמר רבא מין במינו במשהו זה דווקא לגבין טבל ויין נסך)... והגיעו דברי אלה לפני כמה גדולי הדור והסכימו לדברי גם מ"ו הגאון מוהר"ר יושיע נר"ו אמר שדברים ברורים הם, אע"ג דהאגור ושאר קצת אחרונים כתבו ג"כ בשם או"ז הך דרבא דאזלינן בתר שמא ולא בתר טעמא אפשר שכתבו כן לרש"י וסייעתו שפסקו כר"י דמין במינו לא בטיל.¹⁷

¹⁶ או"ה – אבל כשהן חתוכות כל אחד נקרא חתיכת דג או חתיכת בשר עוף והוי הכל מינו במינו. דר"מ – ואין דבריו נראין דאין זה שמן העצם שנלך אחריו לענין מין במינו.

¹⁷ **חלב ובשר: מרדכי, או"ז, אגור** – חלב ובשר שני מינים הם. **הובא בב"י, וכ"מ בשו"ע א, וכ"כ ט"ז וש"ך צח,א. דלא כראב"ן** שכתב שחלב ובשר טעמים שוה, וכתב עליו הש"ך שצריך לומר דמייירי בבשר שמן.